

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Suomen Yrittäjät pitää esitettyä T&K-rahoituksen käytön monivuotista suunnitelmaa kokonaisuudessaan kannatettavana, tasapuolisena ja hyvin valmisteltuna. Suunnitelmassa on hyvin tunnistettu prioriteetit T&K-rahoituksen kohdentamisessa ja monivuotisen strategisen suunnittelun merkitys. Jotta Suomi saavuttaa 4 % tavoitteensa BKT:sta vuoteen 2030 mennessä, etenkin yrityksiin kohdistuva vipuvaikutus on saatava realisoitumaan.

Toisaalta Suomi ei voi kilpailla vain valtiontuilla, vaan mahdollisimman hyvällä toimin-taympäristöllä, jonka avaintekijöitä ovat vakaus, kannustavuus, oikeusvaltio ja reilu kilpailu. Reilun kilpailun osalta Suomella on vielä paljon tehtävää. Esimerkiksi innovatiiviset julkiset hankinnat on enemmänkin jääneet taka-alalle, vaikka ne voisivat olla merkittävä innovaatiopolitiikan väline.

Lisäksi suunnitelmassa ei ole erikseen mainittu mikroyrityksien potentiaalia. Radikaalit innovaatiot syntyvät useimmiten mikroyrityksissä (alle 10 henkilön). Mikäli innovaa-tiopolitiikalla painotetaan pääosin keskisuurin ja suuria yrityksiä, riskinä on, että pienemmin yritysten kasvupotentiaali heikkenee ratkaisevasti. Suuri haaste on juuri siinä vaiheessa, kun pieni yritys tarvitsee 1–5 miljoonaa euroa rahoitusta teollisen mittakaavan tuotantolinjan pystyttämiseen ja skaalautuakseen.

Mainituista yritystuista on mainittava, että uusiin yrityksiin pitää laskea mukaan omistajanvaihdoksen läpikäyneet yritykset. 70 % yrityksen ostaneista kasvattaa yritystään, 40 % omistajaa vaihtaneista yrityksistä muuttuu kasvuyrityksiksi ja omistajanvaihdoksen läpikäyneillä yrityksillä on jopa enemmän kasvupotentiaalia kuin startupeilla. Näiden yritysten potentiaali tulisi erityisesti huomioida suunnitelmassa ja T&K-rahoitusohjelmien kehittämisessä.

Kaupallistamisen merkitystä ei ole tarpeeksi vahvasti painotettu suunnitelmassa, ottaen huomioon sen liiketoiminnallisen painoarvon. Yritykset investoivat T&K-toimintaan, jotta saavat kaupallistettua ja markkinoitua liiketoiminnallisesti voittavaa tuotetta tai palvelua. Täten ei riitä, että vain kasvatamme korkeakoulujen ja yritysten T&K-yhteistyötä, vaan on myös tärkeää kehittää korkeakoulujen yrityspalveluja ja kaupallistamistukea, jotta yritykset investoivat yhteishankkeisiin ja korkeakoulu yhteistyöhön. Modernia innovaatiopolitiikkaa voidaan tehdä siirtämällä T&K rahoitusta myös myyntiin ja markkinointiin. Suomessa kehitetään ansiokkaasti uusia tuotteita ja palveluja, joita ei osata niitä myydä ulkomaille. Asiakkaisiin tutustutaan vasta kun tuote tai palvelu on valmis, vaikka investoinnit pitäisi sitouttaa tuotteisiin jo niiden suunnittelu-, testi- ja kehitysvaiheessa. Tarvitsemme omapääomasijoituksia pääomasijoitusten lisäksi.

Tässä suunnitelmassa innovaatiotoiminta nähdään T&K-toiminnan jatkeena, mutta on oltava varovainen, ettei hallituksen toimeenpanemat suunnitelmat syrjäytä olemassa olevia toimivia innovaatiotoiminnan rahoitusmekanismeja. Innovaatio- ja kehitystoiminnan osalta nykyinen hallitus on tehnyt ratkaisuja, jotka vaikeuttavat pk-yritysten toimintaa. Kehittämispalvelut on ajettu alas ja pk-yrityksiä lähellä olevia innovaatorahoitusohjelmia uhkaa lakkauttaminen, vaikka se on ollut monelle käyttökelpoinen työ-kalu innovaatiotoiminnan alkuaskelissa. On siis pidettävä kiinni johdonmukaisuudesta ja panostaa T&K-toimintaa niin, että se myös synnyttää innovaatioita.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma tulee vaikuttamaan suuresti siihen, tulevatko pk-yritykset investoimaan T&K-toimintaan ja saavatko yrittäjät oikeat kannusteet siihen. Pk-yritysbareometrissa 2/2023 vain 13 prosenttia pk-yrityksistä raportoivat aikovansa lisätä T&K-toimia vuonna 2023, kun taas 58 prosenttia vastanneista eivät niin aikoneet tehdä. Eniten T&K-toimien lisääystä ennakoivat teollisuusalojen pk-yritykset 18 prosentin osuudella. Yleisin julkinen rahoituslähde T&K-toiminnalle on paikallis- ja alueviranomaiset (68 prosenttia pk-yrityksistä). Vähän yli kolmasosa yrityksistä kertoi hakeneensa ja saaneensa julkista tukea myös Business Finlandilta viimeisen 12 kuukauden aikana. Alle 10 prosenttia pk-yrityksistä oli hakenut ja saanut kansainvälistä rahoitusta ja vain kolme prosenttia EU:n Horisontti Eurooppa tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman rahoitusta. Kansainvälisen rahoituksen hakuprosessit koetaan usein pk-yrityksissä liian työläiksi ja raskaiksi.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Suomen Yrittäjät kannattaa luvun kirjauksia.

Suomen Yrittäjät toivoo, että luvussa muotoillaan selvemmin, että miten yhteistyön rahoitusta lisäämällä saadaan uusia yrityksiä T&K-toimintaan. On tärkeää selventää, saavutetaanko tämä esimerkiksi muuttamalla Business Finlandin rahoitusinstrumenttien ehtoja. Nykyisellään rahoitusohjelmien ehdot harvoin palvellaan pk-yritysten saavutettavuutta yhteistyöhankkeisiin. Esimerkiksi rahoituskriteereissä on otettava kasvatavoitteet keskiöön kansainvälistymis- ja vientitavoitteiden rinnalle.

On erinomaista, että ammattikorkeakoulujen rooli huomioidaan ja erityisesti niiden verkostoituminen pk-yrityskentässä. Kehitteillä oleva AMK-mekanismi tulee linkittää nimenomaan pk-yritysten kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Pitkän aikavälin tavoitteena mainitaan uusien kasvuekosysteemien syntyminen, mutta suunnitelmassa ei muutoin konkreettisesti mainita miten kasvu- ja innovaatioekosysteemejä luodaan ja kehitetään. Tämä vaatii tulevaisuudessa laajaa keskustelua, että näistä ekosysteemeistä saadaan kaikki hyöty irti.

Suomen Yrittäjät ehdottaa, että yhteistyössä mainitaan myös kaupallistamisen ja markkinoinnin arvo korkeakoulujen T&K-yrityspalveluissa. Monet yhteistyöhankkeet voivat tuntua yrityksiltä liian kaukaisilta liiketoiminnasta, joten korkeakoulujen on räätälöitävä palveluitaan ja rakennettava yhteistyömuodot yrityksille sopiviksi ja liiketoiminnallisesti kannattaviksi.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Yritysten T&K-investoinnit kasvuun:

Suomen Yrittäjät pitää kannatettavana, että tavoitellaan myös innovaatiokyvykkäimpien pk-yritysten kasvua. On kuitenkin tärkeää kiinnittää erityistä huomiota innovaatoradikaaleihin mikro- ja pienyrityksiin, joista voimme saada täysin uutta kasvua.

Uusia yrityksiä T&K-toimintaan:

Suomen Yrittäjät pitää kannatettavana, että Suomessa kohdennetaan T&K-rahoitusta myös T&K-toimintaa aloittaville yrityksille ja uusille yrityksille. Tässä on erityisen tärkeää huomioida uusina toimijoina uudet tai omistajanvaihdoksen läpikäyneet pienet ja mikroyritykset. Lisäksi SY pitää tärkeänä, että rahoitus kohdentuu tasapuolisesti näiden pk-yritysten toimiin, vaikka ne ovatkin mukana korkeakoulujen verkostoissa tai veturiekosysteemeissä. Suomen Yrittäjät pitää ehdottoman tärkeänä, että tavoitteena on ensin kannustaa uusia pk-yrityksiä tai T&K-toimintaa aloittavia pk-yrityksiä kasvun tiellä ja sitten tukea näitä kasvun kautta itsenäisiksi toimijoiksi, eikä jäädä korkeakou-lujen tai veturihankkeiden varjoon. TKI-verkostojen ja -ekosysteemien tehtävä on kannustaa kasvuun.

Mainittujen Business Finlandin ja Elinvoimakeskusten rahoitusmekanismien on myös tarpeen keskittyä ja palkita kasvua, eikä ainoastaan kansainvälistymistä ja vientiä.

Lisäksi luovan alan aineeton varallisuus on otettava osaksi innovaatiopoliittista keskustelua. Luovat alat ovat tärkeitä myös viennin näkökulmasta jopa maailmanlaajuisesti. Luovien tavaroiden vienti

vuonna 2020 oli globaalilta arvoltaan 524 miljardia US dollaria ja luovien palvelujen vienti samana vuonna globaalisti 1065 miljardia euroa.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijaurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta:

Suomen Yrittäjät pitää linjauksia kannatettavina.

Tutkijaurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla:

Työntajasektorien uranäkymien lisäksi on tärkeää panostaa tutkijoiden yrittäjyysvalmiuksien kasvattamiseen. Vain harvassa yliopistossa on palvelupolku tai startup-kiihdyttämö tutkijoille. Vain noin 7 % tohtoreista työllistyy yrittäjänä, mutta luku on kasvussa. Tätä kasvua tulisi tukea tohtorikoulutettavien opintojen ajan, myös syksyllä aloitettavassa tohtoripilotissa. Suomen Yrittäjät ehdottaa, suunnitellaan lisätään maininta tohtorikoulutettavien yrittäjyyskoulutuksesta, jotta saamme Suomeen osaavien työntekijöiden lisäksi myös lisää korkean osaamisen pk-yrityksiä ja startupeja.

Lisäksi jotta voimme turvata T&K-osaajien saatavuuden työmarkkinoilla, työperäisen maahanmuuton merkitystä ei voi vähätellä. Tarvitaan konkreettisia toimia, jotta voimme houkutella osaajia Suomeen opiskelemaan, tutkimaan ja tekemään töitä. Kansainvälisten yritysten on vaikea tuoda omat työntekijät Suomeen, sillä lupaprosessit ovat hitaita. Nopeuttamalla osaavan työvoiman lupaprosesseja ja sujuvoittamalla maahanmuuton palveluprosesseja pysytään osaajakilpailussa mukana. Valtion ja yritysten on myös tärkeä huomioida työn ja perheen yhteensovittaminen sekä opiskelijoiden maahanmuuton sujuvuus ja houkuttelevuus. Suomessa tulee edistää osaamisen tunnustamista, että myös ulkomaiset tutkinnon ja osaaminen tunnustetaan ja että maahan muuttaneille on sujuvat polut osaamisen päivittämiseen.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Tavoitteet ovat Suomen Yrittäjien mielestä kannatettavia. Tutkimus- ja teknologia-infrastruktuurit palvelevat teknologia- tai tuotetutkimuksen ja -kehityksen eri vaiheita. Teknologiainfrastruktuurien tulisi olla saavutettavampia pk-yrityksille ja tämän takia olisi tärkeää tunnistaa myös ammattikorkeakoulujen teknologiainfrastruktuurit.

Suunnitelmassa on tarpeen mainita, että tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien yrityspalveluita ja saavutettavuutta pk-yrityksille tulisi parantaa.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- EU:n T&K-yhteistyö
- Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö

Tavoitteet ovat Suomen Yrittäjien mielestä kannatettavia.

Kun suunnitelmassa mainitaan, että tavoitellaan uusien toimijoiden, erityisesti yritysten, aktivointia EU:n T&K-rahoitushauissa, niin on tärkeää huomioida myös pk-yritysten mahdollisuudet osallistua EU-ohjelmiin. Nykyisellään EU:n T&K-rahoitusohjelmat eivät ole tarpeeksi saavutettavia pk-yrityksille. Lisäksi on tarpeen luoda väyliä pk-yrityksien osallistumiselle eurooppalaisiin innovaatioekosysteemeihin.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Suomen Yrittäjät yhtyy tavoitteeseen, että tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) johdolla tunnistetaan strategisia valintoja, mutta toivoo, että suunnitelmassa tarkennetaan mitä tarkoitetaan ”osallistavalla ja avoimella prosessilla”. TIN:ssä ei ole edustettuna pienet ja mikroyritykset, joilla on tärkeä paikka ja rooli T&K-ekosysteemissä. Olisi suotavaa, että lausuntojen lisäksi TIN järjestäisi sidosryhmien asiantuntijakuulemisia ja -keskusteluja sekä mahdollisuuksien mukaan konsultoisi nykyistä laajaa työryhmää ja sen asiantuntijoita.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Ei huomioita.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Maininnat kaupallistamisen osaamisen tarpeesta ja keskitetyn yritysneuvonnan perustamisesta ovat erityisen tärkeitä jo lyhyen aikavälin T&K-tavoitteiden kannalta. Yrityspalveluja ja -neuvontaa kehittäessä on erityisen tärkeää pyrkiä perustamaan ”yhden luukun” palvelu, johon kaikki yritykset löytävät tiensä. Nykyisellään viranomais-, rahoitus- ja neuvontapalvelut ovat liian hajanaisia ja vaikeasti saavutettavia, etenkin pienemmille yrityksille.

Nyroos Maria
Suomen Yrittäjät ry - Maria Nyroos